

Een glazen bol

VERGETEN GEBRUIKSVOORWERP UIT OUDENAARDE

Strijkglazen zijn zoals de naam zegt van glas gemaakt. Jaren in de bodem zorgen wel voor de nodige verwerking © Dirk Wollaert

De vondst van twee glazen bollen deed onlangs enkele archeologen van SOLVA toch even de wenkbrauwen fronsen. De vorsers vonden de *curiosa* in een afvalkuil tijdens een opgraving langs de Schelde in Oudenaarde. Na een korte zoektocht kwamen ze terecht bij de specialist ter zake, Frederik De Kreyger, die ze meteen identificeerde als strijkglassen. Frederik maakte in 2011 zijn eindwerk over strijkglassen en is momenteel aan de slag als projectarcheoloog bij De Logi & Hoorne. *Ex situ* sprak met hem af voor een woordje uitleg.

Ex situ — Een strijkglas ziet eruit als een afgeplatte glazen bol, maar wat was het precies en waarvoor diende het?

FREDERIK DE KREYGER — “Het woord zelf verklaart het al: het is een glazen bol die men gebruikte om kledij of stof uit linnen glad te strijken. In tegenstelling tot het strijkijzer van vandaag werd het strijkglas niet verwarmd. Door de wrijving van de glazen bol over klamme stof ontstond vanzelf warmte, die ervoor zorgde dat de stof glad gestreken werd.”

— Is het niet veel werk om met zo een klein voorwerp kleren te strijken?

“Het moet inderdaad zeer arbeidsintensief geweest zijn. Vermoedelijk dienden de glazen dan ook niet voor het strijken van volledige kledij, maar om bijvoorbeeld bepaalde plooiën te maken, zoals bij kragen of de randen van hoeden.”

— Hoe oud zijn ze?

“De oudste strijkglassen dateren uit de tijd van de Vikingen. In de grote handelscentra uit die periode, zoals Dorestad (Nederland) en York (Engeland), maar ook als bijgift in vrouwengraven, komen ze regelmatig voor. Ze worden in verband gebracht met de introductie van vlas voor de productie van linnen. In bepaalde regio's, zoals Friesland, bleven ze in gebruik tot in de 19de eeuw.”

— Hoe oud zijn de strijkglassen uit Oudenaarde?

“Op basis van het strijkglas alleen is het zeer moeilijk om een datering te geven. Het uitzicht verandert immers nauwelijks doorheen de geschiedenis. Voor een juiste datering moet daarom naar de context gekeken worden. Deze strijkglassen zijn gevonden in een 15de-eeuwse afvalkuil die door 12de-eeuwse lagen is gegraven. Ze werden dus ten vroegste in de 12de eeuw en ten laatste in de 15de eeuw gebruikt. Onderzoek toont aan dat de meerderheid van de gevonden strijkglassen te dateren is in de 12de eeuw. Dat is niet verwonderlijk, gezien het belang van de lakennijverheid in die periode.”

— Worden strijkglassen vaak gevonden?

“In Vlaanderen staat de teller momenteel op iets minder dan twintig, maar dat is eerder te wijten aan het feit dat ze vaak onvolledig zijn, waardoor de archeologen de stukken glas niet herkennen als een strijkglas. In Nederland zijn er bijvoorbeeld al meer dan 120 opgegraven. Er is dus nog werk aan de winkel.”

Wouter De Maeyer